

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: HISTORIJA/POVIJEST

Sarajevo, avgust 2018. godine

Članovi komisije za osnovnu školu :

Fatima Džanko , nastavnik historije, Osnovna škola „Safvet -beg Bašagić“

Adisa Sokolović, prof. historije, Osnovna škola „Hamdija Kreševljaković“ / Osnovna škola „Isak Samokovlija“

SADRŽAJ

1.	UVOD	4
2.	CILJEVI I ZADACI NASTAVE HISTORIJE	5
3.	PROGRAM ZA VI RAZRED	9
4.	PROGRAM ZA VII RAZRED	12
5.	PROGRAM ZA VIII RAZRED	17
6.	PROGRAM ZA IX RAZRED	22
7.	PROFIL NASTAVNIKA HISTORIJE	27

UVOD

Vođeni velikom istinom da je svijest o historiji jedno od temeljnih obilježja svakog društva, a znanje o prošlosti ključno za razumijevanje sadašnjosti i promišljanje budućnosti, radeći na reviziji postojećeg Programa pojavio se težak zadatak i dilema da li je potrebno bilo šta eliminisati. Neke teme su spojene, neke razdvojene, dok su neke cjeline prebačene u druge razrede u cilju rasterećenja.

Proučavanje prošlosti temelji se na dokazima prikupljenim iz historijskih izvora, na prosuđivanjima o važnosti događaja i zato za poznavanje historije, slobodno možemo reći da pridonosi razumijevanju procesa koji su oblikovali čovječanstvo od najranijih vremena do danas. Učeci o vlastitoj zajednici i drugim kulturama i društvima, učenici razvijaju razumijevanje sila i procesa koji oblikuju lični i kolektivni identitet bez kojeg nema postojanja.

U Programu naglašeni su i neki novi ishodi u učenju, prioritetno gledajući interes učenika za proučavanje prošlosti, razvijanje radoznalosti, imaginaciju i analitičko mišljenje učenika. Naglašeno je da nastavnici, prije svega trebaju omogućiti učenicima da bolje razumiju sadašnjost i na osnovu stečenog znanja i vještina učeci o prošlosti, nužno se uključe u aktivno sudjelovanje u društvu kao građani BiH, Evrope i svijeta.

CILJEVI I ZADACI NASTAVE HISTORIJE

Učeći historiju učenici grade razumijevanje, kompetencije i vještine na osnovu koncepata koji su međusobno povezani a to su:

- vrijeme i prostor
- uzroci i posljedice
- izvori istraživanja prošlosti
- kontinuitet i promjene
- interpretacija i perspektiva.

Koncept vremena i prostora je od ključne važnosti za razumijevanje prošlosti, jer, bez hronološkog okvira ne mogu se razumjeti prošlost i sadašnjost, niti istražiti odnosi među događajima. Učenik treba usvojiti opći hronološki okvir, osnove računanja vremena, izgraditi osjećaj za tok, slijed događaja, smjestiti događaje, osobe i pojave. On treba razumjeti povijesne procese i njihov uticaj na sadašnjost i budućnost.

Konceptom uzroka i posljedica objašnjavaju se faktori koji su pridonijeli pojedinim historijskim događajima, pojavama i procesima, i rezultatu tih zbivanja. Učenici trebaju shvatiti zašto su se događaji zbili baš tako kako jesu i zašto jedan događaj može imati višestruke uzroke i posljedice. Prikazom uzročno-posljedičnih veza, učenik razvija kritičko mišljenje. Učenik razlikuje uzroke, povod i posljedice. Uočava iste i shvata da se pisanje o prošlosti temelji na pretpostavci važnosti uzroka i posljedica u izučavanju historije.

Koncept izvora istraživanja prošlosti čini osnovu za razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja kod učenika. Bitni su primarni i sekundarni izvori koji uključuju formulisanje pitanja, pronalaženje izvora i informacija, odabir, analizu i interpretaciju prikupljenih informacija. Učenik treba da donosi zaključke na osnovu temeljnih argumenata i dokaza. On upoznaje, analizira i vrednuje različite vrste primarnih i sekundarnih izvora, objašnjava njihovo značenje u istraživanju prošlosti.

Koncept kontinuiteta i promjena podrazumijeva shvatanje historije kao jedne složene mješavine promijena i kontinuiteta. Obuhvata razumijevanje obilježja razdoblja koja se proučavaju te promjena unutar tih razdoblja. Učenik na osnovu toga može objasniti karakteristična obilježja pojedinih historijskih razdoblja, razumije sam odnos između promijena i kontinuiteta.

Koncept interpretacija i perspektiva učeniku treba pomoći da tumači prošlost na osnovu historijskih izvora, ali da svoje znanje iznese kroz valjanu interpretaciju, jer na taj način učenik objašnjava prošle događaje, procese i promjene. Učenik shvata da se prikazi prošlosti ne sastoje samo od činjenica nego i od načina interpretacije.

Cilj svih ovih koncepata je sticanje znanja o prošlosti, razvijanje vještina te razumijevanje stavova i međuljudskih odnosa koji proizilaze iz učenja historije.

U realizaciji sadržaja uloga nastavnika je ogromna a odnosi se na:

- **razumijevanje ishoda učenja i realizacija istih;**
- **U središtu svih dešavanja je učenik, a nastavnik osmišljava i organizuje čas;**
- **Nastavnik potiče kreativno i efikasno sticanje znanja i navodi učenike na kritičko razmišljanje;**
- **Vrlo važna stavka je razviti komunikaciju sa učenicima, stalno davati podršku učenicima i osmišljavati nove metode rada;**
- **Pružati dovoljno mogućnosti za učenje;**
- **Nastavnik historije treba stalno poticati želje za razumijevanje prošlosti koje je usmjereno na formiranje osobnog gledišta učenika;**
- **Nastavnik treba dobro poznavati učenike i prilagoditi metode rada svakom pojedinačno.**

Učenici kroz različite oblike rada aktivno učestvuju i dolaze do zadatih ciljeva u toku časa. Učenik treba da:

- **Poznaje i razumije razdoblja i društva koja proučava, kao i važne događaje, pojedince, pojave, pri tome vlada novim pojmovima;**
- **Shvata sadašnjost kao posljedicu prošlosti;**
- **Sagledava prošlost i koristi se konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, izvora i istraživanja prošlosti, kao i perspektivom;**
- **Oblikuje svoj vlastiti stav, otvoreno razgovara i raspravlja, ali uvažava različite perspektive i percepcije o prošlosti;**
- **Koristi se vještinama: postavlja pitanja o prošlosti, analizira izvore, dolazi do argumenata i iznosi rezultate svoje spoznaje;**
- **Koristi se znanjima i vještinama koje je stekao učeći historiju. Na taj način će odgovorno djelovati u javnom životu u okviru svoje Bosne i Hercegovine, Evrope i svijeta.**

OCJENJIVANJE UČENIKA

Proces ocjenjivanja učenika treba biti kontinuiran rad u toku svih časova bilo da se radi o provjeri znanja ili obradi novog sadržaja, iako se najčešće ocjenjivanje vrši nakon obrađene nastavne teme ili jedinice. Nastavnim planom i programom definisani su standardi znanja koji opisuju šta se od učenika očekuje, razgraničavaju znanja i vještine koje učenici grade kao rezultat nastave. Kriteriji za ocjenjivanje su propisani standardima. Prilikom ocjenjivanja bilo bi poželjno da se koriste pitanja i zadaci objektivnog tipa i zadaci sa slobodnim odgovorima (eseji). Pored eseja mogu se ocjenjivati i

referati te različiti istraživački radovi gdje učenici pokazuju razumijevanje historijskih sadržaja te sposobnosti lične interpretacije. Jako je važno uočiti i vrednovati kod učenika vlastitu kreativnost i interpretaciju kao što su izrada plakata, raznih crteža, scenarija, prezentacija, raznih multimedijjskih sadržaja...

PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA

Za učenike sa posebnim potrebama razvijaju se prilagođeni programi. Prilagođavanje se provodi modifikacijom programa redovne nastave u pogledu sadržaja, procesa, proizvoda i sredine učenja, zavisno od osobnosti potreba učenika odnosno do nivoa individualno prilagođenih programa. Individualno prilagođen program razvijaju nastavnik historije i stručni tim za podršku učenika sa poteškoćama u razvoju na nivou škole i Ministarstva za obrazovanje, uz korištenje potrebne ekspertize i učešća roditelja.

SREDSTVA ZA REALIZACIJU NASTAVE HISTORIJE

Udžbenici za historiju, radne sveske za učenike, priručnici za nastavnike, dokumenti na CD-u, historijski atlas, dokumentarni filmovi, slajdovi, internet, historijske karte, slijepe karte, časopisi, fotografije, autentični materijali i živi materijalni izvori. Nastavnik treba znati kako pravilno odabrati i prilagoditi, te u kojem dijelu procesa učenja primijeniti određena sredstva. Bilo bi dobro koristiti kombinacije izvora i materijala te medija, jer se na taj način učenici angažiraju na interaktivniji način. Najbitnije je uskladiti sredstva sa ciljevima i ishodima učenja nastave historije.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Nastavni predmet historija izučava društveno-humanističko područje i zajedno sa drugim područjima, međupredmetnim temama i predmetima potiče razvoj specifičnih kompetencija učenika. Veza historije se posebno ističe u korelaciji sa geografijom gdje su mnoge teme i nastavne jedinice međusobno povezane kao i demografski podaci; sa matematikom je vezana u pogledu računanja vremena, tablica i dijagrama; povezana je sa jezicima po pitanju historije književnosti i jezika, kritičkog čitanja kad su u pitanju historijski izvori. Sa tehničkim i informatičkim područjem povezana je u razvoju afirmativnog i odgovornog korištenja digitalne pismenosti, jer učenik povezuje razvoj tehnologije sa promjenama u prošlosti i postaje svjestan mogućih opasnosti u okviru tehnološkim razvoje. Historija je povezana i sa umjetnošću u pogledu historije kiparstva, slikarstva, arhitekture. Osobito je historija povezana sa predmetom građanskog odgoja i obrazovanja, jer kroz historiju učenici uče funkcionisanje demokratije i demokratskog društva, ljudskih prava općenito, što je suština učenja građanskog obrazovanja.

Historija kao predmet potiče aktivno učenje, vještine, analize i vrednuje različite vrste izvora, perspektiva i interpretacija. Međusobnom suradnjom učenici iskazuju lične inicijative i razvijaju vlastitu kreativnost.

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA VI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 1 ČAS SEDMIČNO, 35 ČASOVA GODIŠNJE

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.	PROŠLOST I SADAŠNJOST (2 + 2)	Uvod u historijsku nauku-pojam, zadaci, izvori	obrada	Razumiju računanje vremena, pojmove stara i nova era, podjelu prošlosti, snalaze se na lenti vremena
2.		Uvod u historijsku nauku	ponavljanje	
3.		Računanje vremena, podjela prošlosti	obrada	
4.		Prošlost i sadašnjost	tematsko ponavljanje	
5.	PREHISTORIJA (3 + 3)	Postanak čovjeka i paleolit	obrada	Shvata teorije o postanku čovjeka, razvoj od primata do homo sapiensa od lovca i skupljača plodova do stvaralačkog bića Razvoj društva od hordi, rodovskog društva, do robovlasništva. Upoznaju najznačajnija prehistorijska nalazišta na prostoru današnje BiH
6.		Paleolit	ponavljanje	
7.		Život ljudi u neolitu: nalazišta na prostoru BiH	obrada	
8.		Neolit	ponavljanje	
9.		Život ljudi u metalnom dobu: nalazišta na prostoru BiH	obrada	
10.		Prehistorija	tematsko ponavljanje	
11.	STARI ISTOK (3+ 3)	Civilizacije prvih pisama: Stari Egipat	obrada	Shvata nastanak prvih država i najstarijih kultura na Istoku
12.		Civilizacije prvih pisama: Stari Egipat	ponavljanje	Razvoj pisma od klinasto, hijeroglifa do glasovnog pisma.

13.		Civilizacije prvih pisama: Mesopotamija	obrada	Razumije kulturna dostignuća Egipta i naroda Mesopotamije.
14.		Civilizacije prvih pisama: Mesopotamija	ponavljanje	
15.		Posrednici između Istoka i Zapada	obrada	
16.		Stari Istok	tematsko ponavljanje	
17.	STARA GRČKA (6 + 3)	Grčka- zemlja i more	obrada	Shvata položaj Grčke, nastanak država, usmjerenost prema moru, grčki polis... Razumije zašto je stara Grčka kolijevka evropske civilizacije.
18.		Religija i mitologija stare Grčke	obrada	
19.		Život i kultura starih Grka	obrada	
20.		Život i kultura starih Grka	ponavljanje	
21.		Polisi Sparta i Atena	obrada	
22.		Polisi Sparta i Atena	ponavljanje	
23.		Grčko-perzijski ratovi	obrada	
24.		Aleksandar Veliki i helenizam	obrada	
25.		Stara Grčka	tematsko ponavljanje	
26.		STARI RIM I PROSTOR DANAŠNJE BIH U ANTIČKO DOBA (5 + 5)	Nastanak i razvoj Rima	
27.	Nastanak i razvoj Rima		ponavljanje	
28.	Rimska Republika		obrada	
29.	Rimska Republika		ponavljanje	
30.	Rimsko carstvo do pada 476.g.		obrada	

31.		Rimsko carstvo	ponavljanje	Pojavu kršćanstva i njen put do vladajuće religije Upoznaje područje BiH u antičkom dobu
32.		Život i kultura starih Rimljana	obrada	
33.		Prostor BiH u antičko doba: Iliri	obrada	
34.		Prostor BiH u antičko doba	ponavljanje	
35.		Sistematizacija gradiva	sistematizacija gradiva	

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA VII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 2 ČASA SEDMIČNO, 70 ČASOVA GODIŠNJE

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.	PAD ZAPADNOG RIMSKOG CARSTVA I SEOBA NARODA (2+2)	Ponavljjanje gradiva iz 6. razreda	ponavljanje	Objašnjava unutrašnje i vanjske uzroke krize rimske države, pojavu barbara i razumije pad Zapadnog Rimskog Carstva Shvata uzroke i posljedice velike seobe naroda, analizira promjene na određenom prostoru i objašnjava zašto je do njih došlo. Uočava na koji način historijska zbivanja zavise o prostoru na kojima su se odvijala.
2.		Pad Zapadnog Rimskog carstva	obrada	
3.		Seoba naroda	obrada	
4.		Pad Zapadnog Rimskog carstva i seoba naroda	tematsko ponavljanje	
5.	OSNOVNA OBILJEŽJA SREDNJEG VIJEKA (3+3)	Srednji vijek- pojam i periodizacija	obrada	Snalazi se na lenti vremena i u vremenskoj orijentaciji, poznaje periodizaciju prošlosti, određuje kojem razdoblju pripada događaj, ili tema koju proučava. Shvata osnove feudalnog društva i privrede, odnose feudalac, kmet.Uočava razlike između robovlasničkog i feudalnog društva.
6.		Srednji vijek- pojam i periodizacija	ponavljanje	
7.		Srednjovjekovni društveni život	obrada	
8.		Srednjovjekovni društveni život	ponavljanje	
9.		Srednjovjekovna privreda-feuud, baština, pronija	obrada	
10.		Osnovna obilježja srednjeg vijeka	tematsko ponavljanje	

11.	EVROPA, BIZANT I ARAPSKI SVIJET U RANOM SREDNJEM VIJEKU (4+4)	Franačka država	obrada	Shvata ulogu kršćanstva i islama na politički i kulturni razvoj Evrope i Sredozemlja
12.		Franačka država	ponavljanje	
13.		Bizantija do XII vijeka; kršćanstvo	obrada	
14.		Bizantija do XII vijeka	ponavljanje	
15.		Arabljani i islam	obrada	
16.		Arabljani i islam	ponavljanje	
17.		Kultura u ranom srednjem vijeku	obrada	
18.		Evropa, Bizant i arapski svijet u ranom srednjem vijeku	tematsko ponavljanje	
19.		EVROPSKO DRUŠTVO U RAZVIJENOM I KASNOM SREDNJEM VIJEKU (4+4)	Razvoj privrede i srednj. gradovi	
20.	Razvoj privrede i srednj. gradovi		ponavljanje	
21.	Društveni odnosi i svakodnevni život		obrada	
22.	Društveni odnosi i svakodnevni život		ponavljanje	
23.	Križarski ratovi		obrada	
24.	Križarski ratovi		ponavljanje	
25.	Srednjovjekovni parlament, suprotnosti srednjovjekovnog društva		Obrada	
26.	Evropsko društvo u razvijenom i kasnom srednjem vijeku		tematsko ponavljanje	
27.		Stari Slaveni- život u pradomovini i seoba	obrada	

	STARI SLAVENI I BOSNA U SREDNJEM VIJEKU (11+10)			Objašnjava uzroke i pravce seobe Slavena, doseljavanje na Balkan i stvaranje prvih država.
28.		Doseljavanje na Balkan	obrada	Shvata odnose među balkanskim državama i uticaj velikih susjednih država na njihov razvoj.
29.		Stari Slaveni- život u pradomovini i doseljavanje na Balkan	ponavljanje	Objašnjava privredni i kulturni razvoj slavenskih država, pojavu slavenskog pisma i kulturne centre.
30.		Slavenske države u srednjem vijeku – Hrvatska i Slovenija Srbija, Duklja, Makedonija	obrada	
31.		Dubrovačka republika	obrada	
32.		Slavenske države u srednjem vijeku	ponavljanje	
33.		Bosna u ranom srednjem vijeku	obrada	
34.		Nastanak i razvoj bosanske države	obrada	Upoznaje prve podatke o Bosni, nastanak i razvoj bosanske države.
35.		Bosna u ranom srednjem vijeku Nastanak i razvoj bosanske države	ponavljanje	Objašnjava vjerske prilike u Bosni, pojavu crkve bosanske i pokušaje da se ona uništi. Objasnjava kako je Bosna postala najmoćnija država na Balkanu, kao i uzroke krize u 15. stoljeću.
36.		Vjerske prilike u srednjovjekovnoj Bosni	obrada- terenska nastava	Razumije privredni i kulturni razvoj Bosne u srednjem vijeku. Istražuje historijske izvore i spomenike materijalne kulture i razvija interes i ljubav prema svojoj zemlji.
37.		Vjerske prilike u srednjovjekovnoj Bosni	Ponavljanje	Raspravlja o određenim aspektima društva tog vremena od spomena
38.		Bosna u 13. i 14. st.	obrada	
39.		Bosna u 13. i 14. st.	ponavljanje	
40.		Bosna u doba najvećeg uspona- Tvrtko I Kotromanić	obrada	
41.	Bosna u doba najvećeg uspona- Tvrtko I Kotromanić	ponavljanje		
42.	Bosansko kraljevstvo u XV st.	obrada		

				imena Bosna do najvećeg uspona. Istražuje životopise najpoznatijih ličnosti toga doba.
43.		Bosansko kraljevstvo u XV st.	ponavljanje	
44.		Privreda srednjovjekovne Bosne	obrada	
45.		Kultura srednjovjekovne Bosne	terenska nastava	
46.		Privreda i kultura srednjovjekovne Bosne	ponavljanje	
47.		Srednjovjekovna Bosna	tematsko ponavljanje	
48.	OSMANSKO CARSTVO (4+4)	Nastanak i teritorijalni razvoj Osmanskog carstva	obrada	Uz pomoć historijske karte učenik istražuje širenje Osmanlija u Evropi, Aziji i Africi, kao i teritorijalne, političke, društvene i druge promjene. Putem historijskih izvora učenik istražuje osmansko društvo, odnos prema religijama, kulturi i naslijeđu, te kritičko vrjednuje različite interpretacije o povijesnim osobama, događajima, pojavama i procesima.
49.		Nastanak i teritorijalni razvoj Osmanskog carstva	ponavljanje	
50.		Osmansko državno i društveno uređenje	obrada	
51.		Osmansko državno i društveno uređenje	ponavljanje	
52.		Doba najvećeg uspona i razvoja: Mehmed II el-Fatih	obrada	
53.		Doba najvećeg uspona i razvoja: Mehmed II el-Fatih	ponavljane	
54.		Doba najvećeg uspona i razvoja: Sulejman Zakonodavac	obrada	
55.		Osmansko carstvo	tematsko ponavljanje	
56.			Nastanak i terit. razvoj Bosanskog ejaleta	

	BOSANSKI EJALET OD 16. DO 18. ST. (8 + 5+2)			
57.		Društvo i privreda	obrada	<p>Uočava kako je Bosna pala pod osmansku vlast. Objašnjava kako je osmansko društveno i državno uređenje uvedeno u Bosni</p> <p>Objašnjava karakteristike privrednog razvoja, nastanak gradova i razvoj gradske privrede.</p> <p>Objašnjava vjerske prilike, pojavu islama i dolazak Jevreja (bosanski vjerski četverougao). Učenik istražuje ključne pojave i procese u društvu nastale u Bosni u vrijeme osmanske vlasti.</p> <p>Objasniti početak krize Osmanske države, uzroke i posljedice.</p>
58.		Nastanak i terit. razvoj Bosanskog ejaleta Društvo i privreda	ponavljanje	
59.		Život u gradu i na selu	obrada	
60.		Tradicija i običaji	prezentacija učeničkih radova	
61.		Tradicija i običaji	prezentacija učeničkih radova	
62.		Vjerske prilike	obrada	
63.		Kultura: arhitektura i književnost	obrada-terenska nastava	
64.		Kultura: arhitektura i književnost	obrada	
65.		Kultura: arhitektura i književnost	ponavljanje	
66.		Bosanski ejalet i ratovi Osmanskog carstva u 17. i 18. vijeku	obrada	
67.		Bosanski ejalet i ratovi Osmanskog carstva u 17. i 18. vijeku	ponavljanje	
68.		Veliki Bečki rat	obrada	
69.	Veliki Bečki rat	ponavljanje		
70.	Bosanski ejalet	tematsko ponavljanje		

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA VIII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 2 ČAS SEDMIČNO, 70 ČASOVA GODIŠNJE

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.	EVROPA I SVIJET U NOVOM VIJEKU (8+8+1)	Ponavljjanje gradiva VII razreda	ponavljanje	Učenik shvata promjene koje su se desile u Novom vijeku, pojavu novih pogleda na svijet – humanizma i renesanse. Identifikuje motive i prirodu ekspedicija evropskih zemalja na druge kontinente, otkrivanje novog svijeta, definiše temeljne pojmove i utvrđuje hronološki okvir nastanka novog načina proizvodnje i novog društva. Razumije pojmove revolucija i industrija.
2.		Periodizacija Novog vijeka	obrada	
3.		Humanizam i renesansa	obrada	
4.		Humanizam i renesansa	prezentacija učeničkih radova	
5.		Velika geografska otkrića	obrada	
6.		Velika geografska otkrića	ponavljanje	
7.		Reformacija i katolička reakcija	obrada	
8.		Reformacija i katolička reakcija	ponavljanje	
9.		Kapitalizam i kapitalističko društvo	obrada	
10.		Kapitalizam i kapitalističko društvo	ponavljanje	
11.		Oblici vladavine u Novom vijeku	obrada	
12.		Oblici vladavine u Novom vijeku	ponavljanje	
13.		Industrijska revolucija	obrada	
14.		Industrijska revolucija	ponavljanje	
15.		Nauka, tehnika, kultura i umjetnost (prosvjetiteljstvo)	obrada	
16.		Nauka, tehnika, kultura i umjetnost (prosvjetiteljstvo)	ponavljanje	

17.		Evropa i svijet u novom vijeku	tematsko ponavljanje	
18.	ZEMLJE JUGOISTOČNE EVROPE (2 + 2)	Nacija, nacionalna svijest i vrste nacionalnih pokreta u zemljama Jugoistočne Evrope	obrada	Uočava stanje u zemljama Jugoistočne Evrope i shvata prilike u kojima se javljaju nacionalni pokreti u tim zemljama. Uočava sličnosti i razlike među tim pokretima. Povezuje ideje s pojavom, ciljevima i razvojem nacionalnih pokreta
19.		Nacija, nacionalna svijest i vrste nacionalnih pokreta u zemljama Jugoistočne Evrope	ponavljanje	
20.		Ilirski pokret	obrada	
21.		Ilirski pokret	ponavljanje	
22.		GRADANSKO DRUŠTVO I NACIONALNE DRŽAVE (7+8+1)	Nastanak i razvoj SAD	
23.	Nastanak i razvoj SAD		ponavljanje	
24.	Građanski rat i abolicionizam		obrada	
25.	Građanski rat i abolicionizam		ponavljanje	
26.	Francuska revolucija		obrada	
27.	Francuska revolucija		ponavljanje	
28.	Napoleona Bonaparta		obrada	
29.	Napoleona Bonaparta		prezentacija učeničkih radova	
30.	Napoleona Bonaparta	ponavljanje		
31.	Bečki kongres i revolucionarna 1848.	obrada		
32.	Bečki kongres i revolucionarna 1848.	ponavljanje		

33.		Ujedinjena Njemačka,Ujedinjena Italija	obrada	
34.		Ujedinjena Njemačka,Ujedinjena Italija	ponavljanje	
35.		Austro-ugarska nagodba	obrada	
36.		Austro-ugarska nagodba	ponavljanje	
37.		Građansko društvo i nacionalne države	tematsko ponavljanje	
38.	BOSNA I HERCEGOVINA U 19. ST. (7+8+1)	Problemi Osmanskog carstva i Bosanski ejalet u 19. st.	obrada	Uočava krizu Osmanskog carstva i pokušaj reformi. Razumije stanje u Bosni i otpor reformama. Shvata uzroke Pokreta za autonomiju kao i negove posljedice. Shvata značaj pokreta za razvijanje osjećaja posebnosti i specifičnosti BiH. Objašnjava odnos velikih sila prema Osmanskom carstvu i istočno pitanje.
39.		Problemi Osmanskog carstva i Bosanski ejalet u 19. st.	ponavljanje	
40.		Pokret za autonomiju Bosne	obrada	
41.		Pokret za autonomiju Bosne	ponavljanje	
42.		Ličnost Husein- kapetan Gradašćević	prezentacija učničkih radova	
43.		Ličnost Husein- kapetan Gradašćević	ponavljanje	
44.		Provođenje reformi u Bosanskom ejaletu	obrada	
45.		Provođenje reformi u Bosanskom ejaletu	ponavljanje	
46.		Omer paša Latas	obrada	
47.		Omer paša Latas	ponavljanje	
48.		Društvo, privreda i kultura do 1878. g.	obrada	

49.		Društvo, privreda i kultura do 1878. g.	obrada	
50.		Društvo, privreda i kultura do 1878. g.	ponavljanje	
51.		Velika istočna kriza	obrada	
52.		Velika istočna kriza	ponavljanje	
53.		Bosna i Hercegovina u 19. stoljeću	tematsko ponavljanje	
54.	BIH U OKVIRU AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE (8+8+1)	Berlinski kongres	obrada	Objašnjava krizu Osmanskog carstva, istočno pitanje i ulogu velikih sila u rješavanju tog pitanja na Berlinskom kongresu, otpor bh stanovništva. Analizira politiku i kritički ocjenjuje političke, kulturne i privredne prilike u BiH
55.		Berlinski kongres	ponavljanje	
56.		Otpor austrougarskoj okupaciji	obrada	
57.		Otpor austrougarskoj okupaciji	ponavljanje	
58.		Uspostavljanje austrougarske vlasti	obrada	
59.		Uspostavljanje austrougarske vlasti	ponavljanje	
60.		Benjamin Kalaj	obrada	
61.		Benjamin Kalaj	ponavljanje	
62.		Vjerska politika austrougarske vlasti u BiH i politički život	obrada	
63.		Vjerska politika austrougarske vlasti u BiH i politički život	ponavljanje	

64.	Aneksija BiH	obrada
65.	Aneksija BiH	ponavljanje
66,	Privreda i kultura (graditeljska baština)	obrada
67.	Privreda i kultura (graditeljska baština)	prezentacija učenčkih radova
68.	Privreda i kultura (graditeljska baština)	ponavljanje
69.	Obrazovne i kulturno prosvjetne prilike	obrada
70.	BiH u okviru Austro-Ugarske monarhije	Tem.ponavljanje

NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA IX RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 2 ČASA SEDMIČNO, 68 ČASOVA GODIŠNJE

BR.ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.	EVROPA I VANEVROPSKE ZEMLJE DO I SVJ.RATA (2+ 3)	Ponavljjanje gradiva VIII razreda, upoznavanje sa programom za IX	ponavljanje	Shvata međunarodne odnose pred I svjetski rat, suprotnosti i interese velikih sila. Izražava pozitivne stavove prema ekonomskom i privrednom razviju svijeta.
2.		Suprotnosti između velikih sila – imperijalizam i monopolizam	obrada	
3.		Suprotnosti između velikih sila – imperijalizam i monopolizam	ponavljanje	
4.		Međunarodne krize pred I svjetski rat i Savezništva	obrada	
5.		Međunarodne krize pred I svjetski rat i Savezništva	ponavljanje	
6.	PRVI SVJETSKI RAT (3+3)	Uzroci, povod rata	obrada	Objašnjava uzroke povod i vojne operacije u I svjetskom ratu, novo naoružanje i ratne tehnike Analizira stanje u Rusiji prije, u toku i nakon revolucija.
7.		Uzroci, povod rata	ponavljanje	
8.		Frontovi, bitke i oktob. revolucija u Rusiji	obrada	
9.		Frontovi, bitke i oktob. revolucija u Rusiji	ponavljanje	
10.		Kraj i posljedice rata	obrada	
11.		Kraj i posljedice rata	ponavljanje	

12	SVIJET IZMEĐU DVA SVJETSKE RATA (5+4)	Versajski mir i Društvo naroda i Svjetska ekonomska kriza	obrada	<p>Analizira uzroke i posljedice događaja, pojava i procesa koje proučava. Upoređuje različite prikaze prošlih događaja. Veže sadašnjost i prošlost.</p> <p>Objašnjava posljedice I svjetskog rata, raspad velikih carstava i nastanak novih država. Uočava nove suprotnosti u Evropi i svijetu, pojavu novih ideologija i korijene novih sukoba. Ocijenjuje stanje u kolonijama i prilike u kojima se javljaju antikolonijalni pokreti. Analizira historijske karte i uočava promjene nastale nakon rata.</p>
13.		Versajski mir i Društvo naroda i Svjetska ekonomska kriza	ponavljanje	
14.		Vanevropske zemlje između dva rata	obrada	
15.		Vanevropske zemlje između dva rata	ponavljanje	
16.		Zemlje liberalne demokratije i socijalizam u Rusiji	obrada	
17.		Zemlje liberalne demokratije i socijalizam u Rusiji	ponavljanje	
18.		Fašizam i nacizam	obrada	
19.		Put u II svjetski rat	obrada	
20.		Svijet između dva svjetska rata	tematsko ponavljanje	
21.		DRUGI SVJETSKI RAT (5+4)	Uzroci, povod i tok rata do 1941.g.	
22.	Uzroci, povod i tok rata do 1941.g.		ponavljanje	
23.	Ratne prekretnice u 1943.g.		obrada	<p>Objašnjava uzroke II svjetskog rata, ratnu strategiju fašističkih zemalja, logore i holokaust. Stvaranje antifašističke koalicije i zajedničku pobjedu nad fašizmom.</p>
24.	Ratne prekretnice u 1943.g.		ponavljanje	
25.	Holokaust		obrada	
26.	Holokaust		ponavljanje	

27.		Završne ratne operacije	obrada	
28.		Rezultati i posljedice rata	obrada	
29.		II svjetski rat	tematsko ponavljanje	
30.	SVIJET POSLIJE II SVJETSKOG RATA (5+5)	OUN,osnivanje i znacaj u međunarodnoj politici	obrada	Upoređuje kartu svijeta i Evrope pred i nakon II svjetskog rata, identifikuje nove suprotnosti u svijetu. Shvata opasnost od blokovske podjele svijeta i prijetnje nuklearnim ratom. Razumije potrebu prevazilaženja sukoba i evropskih integracija. Razumije zašto se raspao socijalizam u Evropi. Razvija potrebu za međukulturnim saznanjima i razumijevanje istih
31.		OUN,osnivanje i znacaj u međunarodnoj politici	ponavljanje	
32.		Hladni rat,lokalni ratovi i političke krize	obrada	
33.		Hladni rat,lokalni ratovi i političke krize	ponavljanje	
34.		Zemlje III svijeta i njihova politika	obrada	
35.		Zemlje III svijeta i njihova politika	ponavljanje	
36.		Integracijski procesi u Evropi, slom socijalizma u Evropi	obrada	
37.		Integracijski procesi u Evropi, slom socijalizma u Evropi	ponavljanje	
38.		Nauka, tehnika, kultura	obrada	
39.		Svijet poslije II svjetskog rata	tematsko ponavljanje	
40.	BOSNA I HERCEGOVINA U XX STOLJEĆU (14+13+2)	BiH u I svjetskom ratu	obrada	Objašnjava stanje u BiH u toku I svjetskog rata Analizira pojavu jugoslovenske ideje i njenu
41.		BiH i jugoslovensko pitanje	obrada	

42.		BiH u sastavu KSHS	obrada	<p>realizaciju u toku i nakon I svj.rata. Uočava stanje u BiH u Kraljevini SHS i promjenu njenog statusa od Vidovdanskog ustava, Šestojanuarske diktature do sporazuma Cvetković – Maček Opisuje okupaciju i raspad Kraljevine i pojavu NOP – a. Shvata uslove u kojima je obnovljena bh državnost i nastala nova Jugoslavija. Procijenjuje stanje BiH nakon rata , obnovu i privredni razvoj. Shvata uzroke raspada SFRJ i stvaranje samostalne države. Procijenjuje žrtve, izbjeglice i materijalne štete u ratu 1992.-1995.</p>
43.		Bih i jugoslovensko pitanje; BiH u sastavu KSHS	ponavljanje	
44.		BiH u sastavu Kraljevine Jugoslavije	obrada	
45.		BiH u sastavu Kraljevine Jugoslavije	ponavljanje	
46.		Sporazum Cvetković – Maček	obrada	
47.		BiH u sastavu Kraljevine Jugoslavije; Sporazum Cvetković – Maček	ponavljanje	
48.		Privreda, kultura i obrazovanje u BiH	obrada	
49.		Privreda, kultura i obrazovanje u BiH	ponavljanje	
50.		BiH u II svjetskom ratu- slom i podjela Kraljevine Jugoslavije,NOP u BiH	obrada	
51.		BiH u II svjetskom ratu- slom i podjela Kraljevine Jugoslavije,NOP u BiH	ponavljanje	
52.		Obnova bh državnosti- AVNOJ i ZAVNOBiH	Obrada-terenska nastava	
53.		Obnova bh državnosti- AVNOJ i ZAVNOBiH	ponavljanje	
54.		Ličnost Josipa Broza Tita	prezentacija učeničkih radova	
55.		BiH u sastavu SFRJ	obrada	
56.		BiH u sastavu SFRJ	ponavljanje	

57.		Svakodnevni život u socijalističkoj Jugoslaviji	prezentacija učeničkih radova	
58.		Raspad SFRJ i međunarodno priznanje BiH	obrada	
59.		Raspad SFRJ i međunarodno priznanje BiH	ponavljanje	
60.		Vojno-politički tok rata u BiH 1992. – 1995. g.	obrada	
61.		Vojno-politički tok rata u BiH 1992. – 1995. g	ponavljanje	
62.		Opsada Sarajeva- vojno politički aspekt	obrada	
63.		Opsada Sarajeva, svakodnevni život i ugrožavanje humanitarnog prava	obrada	
64.		Opsada Sarajeva	ponavljanje	
65.		Etničko čišćenje, ratni zločini i zločini protiv čovječnosti počinjeni u BiH 1992-1995.g.	obrada	
66.		Genocid u Srebrenici	obrada	
67.		Etničko čišćenje, ratni zločini i zločini protiv čovječnosti počinjeni u BiH 1992-1995.g. Genocid u Srebrenici	ponavljanje	
68.		Bosna i Hercegovina u XX stoljeću	tematsko ponavljanje	

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA KOJI PREDAJE HISTORIJU USKLAĐENA ZAKONOM

Za osnovne škole: Profesor historije – završen četverogodišnji studij po starom sistemu (prije Bolonje). Prvi stepen studija (trogodišnji studij po Bolonji) i drugi stepen studija (3+2 po Bolonji), nastavnici historije i geografije sa završenom višom pedagoškom školom koji već rade dugi niz godina u nastavnom procesu.

Tehničke i srednje stručne škole: Mogu raditi profesori historije sa završenim četverogodišnjim studijem po starom sistemu, dok u srednjim stručnim školama nastavnici I stepena (bachelor) i II stepena (master), zvanje magistar historije.

Gimnazije: U gimnazijama mogu raditi profesori historije koji su završili četverogodišnji studij po starom sistemu i magistri historije (II stepen po Bolonji).